

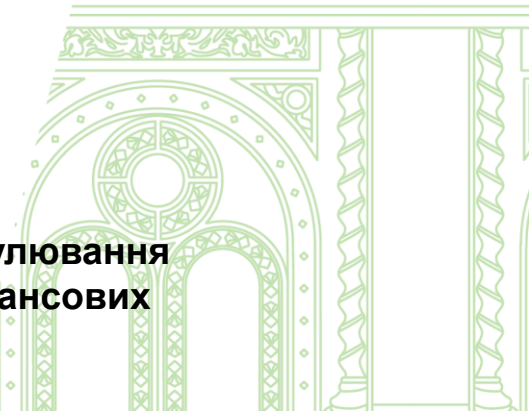

Національний
банк України

Зустріч з представниками страхового ринку з питань, пов'язаних з авторизацією страховиків та укладанням договорів страхування

05.03.2024

Департамент методології регулювання
діяльності небанківських фінансових
установ

Питання щодо авторизації страховиків

Особливості видачі ліцензії на діяльність із страхування

Ліцензія на здійснення діяльності з:

прямого страхування життя за обраними класами страхування (ризиками в межах відповідного класу), визначеними частиною другою статті 4 Закону про страхування

прямого страхування, іншого, ніж страхування життя, за обраними класами страхування (ризиками в межах відповідного класу), визначеними частиною першою статті 4 Закону про страхування

вхідного перестраховання за обраними класами страхування (ризиками в межах відповідного класу)

Вимоги до капіталу, визначені Законом про страхування в залежності від класів страхування

Мінімальне абсолютне значення капіталу страховика:

32 млн.грн.: пряме страхування non-life, крім класів 10 – 15

або
48 млн. грн.: non-life за класами 10-15, life, вхідне перестраховання

Мінімальне абсолютне значення капіталу страховика:

48 млн. грн. + 32 млн.грн.: страховик life, який отримав класи 1 та/або 2

32 млн. грн. + 48 млн.грн.: страховик non-life, який має класи 1 та/або 2, може отримати класи страхування життя

Випадки коли не потрібно погоджувати керівників страховика

1. **Переобрання / перепризначення** керівника на посаду, яку він займає на день такого переобрання / перепризначення, в одному з випадків:

- **Національний банк раніше погодив** його на цю посаду в цьому страховику;
- **особа була керівником** на момент видачі Національним банком ліцензії цьому страховику в порядку, визначеному Положенням № 199 та/або Положенням № 153

2. **Зміни посади особи в** колегіальному виконавчому органі (**правлінні, дирекції**) страховика [крім призначення особи головою правління/генеральним директором, головним бухгалтером страховика], **якщо Національний банк раніше погодив її на посаду** в колегіальному виконавчому органі цього страховика

3. **Призначення головного бухгалтера страховика в колегіальний виконавчий орган** (правління/генеральну дирекцію), якщо Національний банк раніше погодив його на посаду головного бухгалтера цього страховика.

4. **Зміни посади особи в наглядовій раді** страховика (крім обрання незалежним директором), якщо Національний банк раніше погодив її на посаду в раді цього страховика.

5. Обрання / призначення керівника на посаду в страховику, **якщо Національний банк раніше погодив таку особу як кандидата на цю посаду** в страховику та з дня такого погодження пройшло не більше шести місяців.

6. Обрання / призначення особи на відповідну посаду колегіального / одноосібного виконавчого органу страховика, **якщо Національний банк раніше погодив її на посаду головного виконавчого директора / виконавчого директора в раді директорів** цього страховика.

7. **Зміни найменування посади особи без зміни повноважень** особи за такою посадою **та/або найменування колегіального / одноосібного виконавчого органу / ради** страховика.

Особливості погодження керівників і ключових осіб страховика

Керівники страховика (голова ради страховика, його заступники та члени ради страховика, голова правління (генеральний директор) страховика, його заступники та члени правління (дирекції) страховика, головний бухгалтер страховика) підлягають погодженню, крім виключень у п. 692 Положення № 199

Не потрібно погоджувати ключових осіб страховика, призначених до 31.12.2023

Підлягають погодженню ключові особи, призначені після 01.01.2024.

Погодження на посаду ключової особи не вимагається, якщо НБУ раніше погодив особу як кандидата на посаду ключової особи та з дати такого погодження пройшло не більше шести місяців.

НБУ не погоджує на посаду особу, обрану/призначену виконувачем обов'язки керівника, ключової особи страховика.

Питання щодо особливостей укладення договорів страхування

Перехід від обов'язкових видів страхування

Чи можуть договори страхування, обов'язковість укладання яких визначена законом, до затвердження та введення в дію загальних умов страхового продукту укладатися на підставі внутрішніх документів страховика (правил страхування), якщо відповідні постанови щодо обов'язкового страхування втратили чинність (наприклад, страхування відповідальності суб'єктів господарювання, інших юридичних осіб, у користуванні яких є об'єкти підвищеної небезпеки; особисте страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони)?

Чи має право страховик укласти в такому випадку договори добровільного страхування на підставі відповідних правил страхування та ліцензій на здійснення добровільного страхування (до їх переоформлення) чи яким чином повинні укладатися такі договори страхування до затвердження та введення в дію загальних умов страхового продукту?

Як буде регулюватись діяльність по обов'язковим видам страхування, визначених відповідними Постановами КМУ і відповідність цих Постанов КМУ оновленій нормативно-правовій базі? Що буде мати пріоритет в частині такого страхування: Постанови КМУ чи інші нормативно-правові акти?

Чи може страховик з 01.01.2024 року і до дати набрання чинності відповідного порядку та умов обов'язкового особистого страхування, визначеного центральними органами виконавчої влади, що здійснюють державне регулювання у відповідній сфері, за погодженням з Національним банком України, проводити обов'язкове особисте страхування відповідно до нинішніх діючих Постанов Кабінету Міністрів України, на підставі яких на сьогодні здійснюється обов'язкове особисте страхування?

ЦОВВ розробляють та затверджують порядки та правила страхування та КМУ скасовує постанови з обов'язкових видів страхування поступово.

Вимоги щодо умов договорів страхування, обов'язок укладення яких визначений Законом, встановлюються та контролюються ЦОВВ.

Договір страхування може укладатися відповідно до Постанови КМУ, що не скасована. Якщо Постанова КМУ скасована або ЦОВВ розроблено нові порядок та умови страхування, договір страхування повинен укладатися відповідно до нового законодавства (розробленого страховиком страхового продукту).

Страховики повинні розробити нові страхові продукти, включаючи ЗУСП, відповідно до вимог нового законодавства до 30.06.2024 (включно).

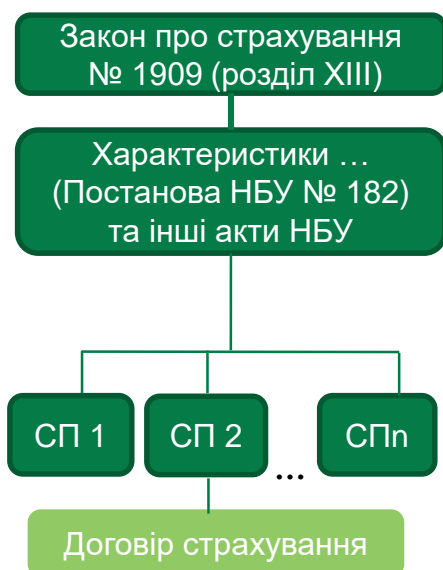
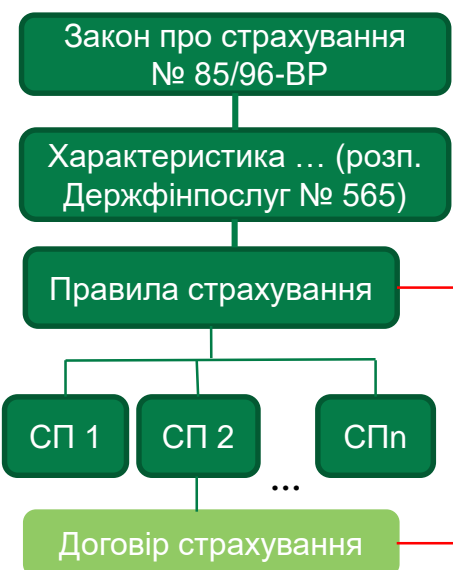
Загальні умови страхового продукту

п. 177. Положення про характеристики класів: «Договором страхування може бути звужено та/або уточнено (конкретизовано) обсяг страхового покриття ... та інші умови страхування, передбачені загальними умовами страхового продукту ...»

Просимо надати деталізовані роз'яснення, що мається на увазі під термінами "звужено" і "уточнено (конкретизовано)" в контексті пункту Положення. Щодо пунктів договору з числа винятків зі страхового покриття, причин відмови, переліку документів чи дій при настанні страхового випадку (додавання пунктів чи перефразування чи зміна тексту пункту винятку, дій клієнта, причин відмови чи прав та обов'язків сторін і т.д.), чи можуть вважатися такі зміни, внесені в договір, "звуженням" та/або "уточненнями (конкретизацією)" страхового покриття?

Чи можуть положення Договору страхування сильно відрізнятись від Загальних умов?

Які є додаткові ознаки стандартного страхового продукту для їх належного розмежування страховиками?

Страховик самостійно розробляє та визначає умови страхового продукту.

Страховий продукт може бути «стандартним» та «іншим, ніж стандартний»

Договір страхування укладається відповідно до загальних умов страхового продукту (ЗУСП) та повинен не суперечити їм.

Можливість укладання договору з «індивідуальними» умовами, повинна бути передбачена в ЗУСП.

Питання «стандартності продукту» залежить від порядку укладення та умов договору страхування (чи пропонуватимуться невизначеному колу осіб, які мають страховий інтерес, стандартні (типові) умови страхування, які є незмінними та однаковими, або може бути укладений з індивідуальними умовами для конкретного клієнта)

Загальні умови страхового продукту

Чи можуть бути декілька форм Договорів страхування, декілька інформаційних документів про страхові продукти до одних Загальних умов страхового продукту?

Обмеження щодо кількості форм договорів страхування, що можуть укладатись відповідно до загальних умов окремого страхового продукту, законодавством не встановлені.

Можливість укладення договору страхування за декількома формами та випадки, коли застосовується кожна з форм, повинні бути передбачені загальними умовами страхового продукту.

Чи обумовлює різність чинників, таких як: різні строки виплат, різна територія дії договору страхування, різні права та обов'язки сторін, різні підходи до визначення розміру збитку, тощо, створення окремих Загальних умов страхового продукту?

За одним страховим продуктом – одні загальні умови страхування.

Загальні умови страхового продукту можуть містити кілька варіантів страхування (програм страхового продукту) з різними складовими страхового покриття та іншими умовами страхування.

Договором страхування може бути звужено та/або уточнено (конкретизовано) обсяг страхового покриття та інші умови страхування, передбачені загальними умовами страхового продукту, на підставі яких укладається такий договір страхування.

Критерії групування договорів страхування за страховими продуктами та перелік продуктів страховик встановлює самостійно з урахуванням вимог Закону та інших нормативних актів.

Загальними умовами може бути передбачена можливість укладання договорів страхування з різними умовами (відповідно необхідності створення іншого продукту немає).

Загальні умови страхового продукту

Відповідно статті 89. п.1. Закону України "Про страхування" серед інших вимог до вмісту Загальних умов страхового продукту включено: «2) умови страхового покриття за договором страхування;» В Розділі I. «Загальні положення» надане визначення терміну «страхове покриття», а саме: «5б) страхове покриття - сукупність строкових, територіальних та вартісних складових страхового захисту, що надається відповідно до договору або закону;»

Чи означає формулювання «вартісні складові» те, що Загальних умовах страхового продукту має міститись методика розрахунку страхового тарифу?

Страхове покриття за конкретним договором страхування включає сукупність страхових ризиків, на випадок настання яких здійснюється страхування, об'єкт страхування, строк дії, грошовий еквівалент страхового захисту, а також територію дії страхового захисту (ч.6 ст.93 Закону про страхування).

Страховий захист - захист страхових інтересів фізичних та юридичних осіб при страхуванні ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням, з володінням, користуванням і розпорядженням майном, з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі, у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування (пп.69 ч.1. ст.1 Закону про страхування).

Страховий захист, крім ризикової складової, має вираження в страховій сумі та лімітах відповідальності страховика, в межах яких проводиться страхова виплата в разі настання страхового випадку.

В загальних умовах страхового продукту вказуються розмір/межі страхової суми (страхових сум/лімітів відповідальності страховика) та/або порядок їх визначення.

Вимог щодо зазначення розмірів страхових тарифів, страхових премій та/або методики розрахунку страхових тарифів у загальних умовах страхового продукту законодавством не передбачено.

Але розміри страхової суми / страхових тарифів / страхових премій повинні бути зазначені в договорі страхування.

Укладення договору страхування

п. 186 Положення про характеристики класів: «Страховик у загальних умовах страхового продукту та в заяві на страхування (якщо договір страхування укладається на підставі такої заяви) визначає вичерпний перелік інформації, яку страхувальник зобов'язаний повідомити страховику (страховому посереднику) перед укладенням договору страхування та яка має істотне значення для прийняття страховиком рішення про укладення договору страхування, та/або про розмір страхової премії за договором страхування, уключаючи: 1) відомості про об'єкт страхування, уключаючи інформацію про чинні договори страхування, укладені щодо об'єкта страхування; 2) обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику (визначення імовірності та вірогідності настання страхового випадку і розміру можливих збитків); 3) інформацію про наявність на законних підставах або на підставі інших правовідносин страхового інтересу щодо об'єкта страхування, уключаючи наявність такого інтересу у вигодонабувача (у разі визначення такої особи в договорі страхування).»

В якому вигляді така інформація має бути акцептована Страховиком? Достатньо підпису страхувальника на заяві з відповідною інформацією?

Окреме питання щодо виявлення страхового інтересу з боку вигодонабувача. Необхідний підпис вигодонабувача на заяві чи в якому вигляді Страховик може підтвердити що такий страховий інтерес з боку вигодонабувача є?

«Подання страхувальником неправдивих відомостей про об'єкт страхування, обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, або про факт настання страхового випадку» (ст. 104 Закону) - одна з підстав для відмови у страховій виплаті.

Страховик повинен повідомити страхувальнику повний перелік таких відомостей/обставин (в загальних умовах страхового продукту / у заяві на страхування).

Законодавством не визначено обов'язку страховика перевіряти достовірність інформації, що подається страхувальником для укладення договору страхування.

Для обґрунтованості відмови страховик повинен буде підтвердити, що страхувальник надав при укладенні договору неправдиву інформацію.

Повідомлення про наявність страхового інтересу (у тому числі щодо вигодонабувача) є обов'язком страхувальника (ч.3-5 ст.91 Закону про страхування, тобто підпис вигодонабувача на заяві не обов'язковий).

Умови договорів страхування

Пункт 46 глави 10 Положення про характеристики класів: - Чи вірно ми розуміємо, що страховий ризик «страхування на випадок пошкодження, загибелі або знищення зазначеного в Договорі страхування майна в результаті будь-якого випадкового та непередбачуваного впливу на застраховане майно» відноситься саме до класу страхування 9 «Страхування майна від шкоди, заподіяної градом, морозом, іншими подіями (включаючи крадіжку, розбій, грабіж, умисне пошкодження / знищення майна), крім подій, визначених у класі 8»?

У разі укладення договору страхування з ризиком «будь-якого випадкового та непередбачуваного впливу на майно», такий договір є договором комплексного страхування, оскільки включає страхові ризики касу 8 та 9 .

Постанова НБУ №182 в кожному класі страхування передбачає страхові ризики але не надає тлумачення таких ризиків. Так, зокрема, клас страхування 8 передбачає ризик «ядерна енергія», «вибух», «мороз»

Чи будуть надані визначення та роз'яснення цих ризиків?

Наприклад, для багатьох сільгоспкультур +1 та 0 градусів це вже критична температура, що призводить до загибелі врожаю але це не є морозом. Як потім довести причинно наслідковий зв'язок між великим мінусовими температурами та руйнуваннями чи початком руйнування будівлі (після дощу, який залив дах вдарив мороз і спричинив руйнування будь яких елементів?

Що вважати «вибухом», зокрема різницю між хімічним та фізичним вибухом? Петарда чи салют який потрапив у вікно і розбив його це вибух? Хто має надавати визначення кожному ризику?

Визначення страхових ризиків у класі страхування 8 передбачено Директивою 2009/138/ЄС (Платоспроможність II), імплементація положень якої передбачена Угодою про асоціацію.

Загальні умови страхового продукту включають, зокрема, визначення понять і термінів, що вживаються в договорі страхування, умови страхового покриття за договором страхування (ст.89 Закону).

Страховик у договорі страхування може звузити, уточнити (конкретизувати) обсяг страхового покриття (включаючи визначені ознаки, причини та/або умови настання події, у разі наявності яких подія може бути визнана страховим випадком) та інші умови страхування.

Обсяг страхового покриття, включаючи конкретний перелік страхових ризиків, страхових випадків, об'єкт, що підлягає страхуванню, варіант страхування (у разі його передбачення у загальних умовах страхового продукту), визначаються в договорі страхування в разі його укладення відповідно до загальних умов страхового продукту (п.176 Положення про характеристики).

Страховик самостійно визначає перелік ризиків та їх тлумачення за договорами страхування.

Умови договору страхування (клас 18)

Клас страхування 18 «Страхування витрат, пов'язаних із наданням допомоги (асистанс) особам, які потрапили у скрутне становище під час здійснення подорожі». Послуги асистанс в договорі КАСКО (Клас 3) не фігурують, окрема плата для страхувальника відсутня. Але СК включає у страхову виплату витрати на евакуацію ТЗ, спричинену страховим випадком. Чи потрібно виділяти в договорі та обліковій системі Клас страхування 18 разом з Класом 3?

Покриття витрат на евакуацію ТЗ здійснюється:

- за ризиком «страхування витрат, інших ніж медичні...» класу страхування 18 – у випадках, коли евакуація необхідна під час подорожі по Україні або до іншої країни;
- за класом страхування 16 – у разі «класичного асистанса» (у випадках, що не є наслідками страхових випадків за договором КАСКО, – евакуація при поломці ТЗ, доставка палива тощо);
- за класом страхування 3 – як витрати, понесені страхувальником для зменшення наслідків страхового випадку.

До якого ризику у межах класу страхування 18 «Страхування витрат, пов'язаних з наданням допомоги (асистанс) особам, які потрапили у скрутне становище під час здійснення подорожі» дозволяється віднести наступні застраховані витрати: Витрати на репатріацію тіла (останків) Застрахованої особи до конкретного пункту країни постійного проживання, якщо смерть настала внаслідок нещасного випадку або раптового захворювання, щодо якого діє страховий захист?

Ризик «страхування медичних витрат» класу страхування 18 передбачає відшкодування витрат у зв'язку із захворюванням такої особи, розладом її здоров'я внаслідок нещасного випадку або іншою подією, на випадок виникнення якої проводиться страхування (страхового ризику), а саме: витрати на отримання медичної допомоги, медичних послуг, уключаючи забезпечення лікарськими засобами та/або медичними виробами, та/або інших послуг (допомоги) певного переліку та якості в обсязі, передбаченому договором страхування (п.97 Положення про Характеристики).

Страхування життя

На сьогодні, Правила страхування містять такі положення як методика розрахунку тарифів із страхування життя, методика редукованих страхових сум та таблиці нетто-премій. За новими вимогами, чи має це бути окремими внутрішніми положеннями? Чи можна їх об'єднати в один документ, наприклад в політику управління ризиками?

Відповідно до ст. 95 Закону про страхування методика розрахунку страхових тарифів є складовою внутрішньої політики з андеррайтингу та/або тарифної політики за окремим страховим продуктом, на підставі якого укладаються договори страхування.

Відповідно до Положення про систему управління страховика (Постанова № 194):

- методика розрахунку страхових тарифів може бути складовою політики з андеррайтингу;
- політика з андеррайтингу може бути складовою політики з управління ризиками з урахуванням вимог розділу VII цього Положення.

Законодавством не визначено окремих вимог щодо порядку розробки та затвердження методики розрахунку тарифів із страхування життя, методики редукованих страхових сум та таблиць нетто-премій. Відповідно такі документи повинні бути розроблені відповідно до внутрішніх політик/підходів страховика

Для договорів страхування життя, що не містить накопичувальної складової, чи може викупна сума дорівнювати 0?

Відповідно до ст. 89 Закону про страхування зазначення порядку розрахунку розміру викупної сум є обов'язковим для договору страхування життя, що не містить накопичувальної складової.

Викупна сума розраховується на день припинення дії договору згідно з методикою, яка є невід'ємною частиною загальних умов страхового продукту.

Обмежень щодо мінімального розміру викупної суми (у т.ч. встановлення її у нульовому розмірі) законодавством не передбачено.

Страхування життя

Пункт 198 Положення про характеристики класів. Виплата викупної суми здійснюється страховиком у строки, встановлені в договорі страхування. У разі відсутності встановленого строку для виплати викупної суми страховик зобов'язаний здійснити виплату викупної суми не пізніше ніж протягом 10 робочих днів від дати дострокового припинення дії договору страхування, крім випадків, передбачених законодавством України. Тобто, якщо в нас прописано 60 днів, то можна в 60 днів і це не буде порушенням?

Порядок припинення дії договору (у т.ч. строки для виплати викупної суми) повинні бути визначені у загальних умовах страхового продукту та у договорі страхування (ст.89 Закону про страхування).

Якщо такий строк не визначений – виплата здійснюється не пізніше ніж протягом 10 робочих днів від дати дострокового припинення дії договору страхування.

Строки виплат повинні бути адекватними і прийнятними як для страховика, так і для клієнта.

Підпункт 3 пункту 101 Положення про характеристики класів: фіксує, що принаймні одним з основних ризиків, що передбачаються у договорі страхування життя за класом 19 «Страхування життя (інше, ніж передбачено класами 20, 21, 22, 23) є ризик «смерть застрахованої особи».

Чи може таким основним і єдиним ризиком бути ризик «смерть застрахованої особи внаслідок нещасного випадку»?

Чи може бути основним ризиком «смерть застрахованої особи» в переліку страхових ризиків страхування життя, а в переліку страхових випадків уточнення, що страховими випадками є лише «смерть застрахованої особи внаслідок нещасного випадку», а «смерть застрахованої особи внаслідок захворювання» не покривається страховим захистом (відповідно до пунктів 3 та 130 Постанови №182)?

У договорі страхування життя за класом 19 може бути застрахований виключно ризик смерті застрахованої особи в результаті нещасного випадку (як основний і єдиний) з або без включення допоміжних ризиків.

Страховик повинен чітко визначити у переддоговірних документах, загальних умовах страхового продукту, договорі страхування перелік ризиків та страхових випадків за договором страхування з метою однозначного розуміння та тлумачення умов страхування.

Дякуємо за увагу!

Національний
банк України

[Web](#) ▪ [Facebook](#) ▪ [Twitter](#) ▪ [Flickr](#) ▪ [Youtube](#) ▪ [Instagram](#)